

Năm Ngọ kể chuyện NGỰA

Xưa nay, ngựa là một động vật có tính cảnh giác cao nhất, có sức tải nặng mạnh nhất, và có tài chạy nhanh nhất. Đồng thời ngựa cũng là một động vật có linh tính và hiểu được ý người.
Sau đây là một số câu chuyện kể về Ngựa:



■ Lưu Khôn

1. Vào thời Xuân Thu (722-481 trước CN), vua nước Sở tên là Trang Vương có một con ngựa rất quý. Bình thường ngựa mặc toàn gấm vóc và được nuôi trong một cái chuồng có tên là Hoa Ốc, trong chuồng có lót nệm dày gọi là Lộ sàng. Thức ăn hằng ngày của ngựa là quả táo phơi khô.

Tuy được ưu đãi như thế, nhưng con ngựa vô phước không sống được lâu. Trang Vương vô cùng thương xót, bèn ra lệnh tổ chức tang lễ cho ngựa theo nghi thức dành cho các bậc đại phu.

Có người nghe tin, vội chạy đến can vua, ôm ngựa mà khóc. Hấn còn xin vua cho cử hành tang lễ của ngựa theo nghi thức dành cho các bậc đế vương. Hấn lại xin dùng ngọc ngà, danh mộc mà đóng hòm rương cho ngựa, và sai quân sĩ xây mộ cho ngựa thật huy hoàng, cốt để mọi người trong thiên hạ đều biết đại vương “quý mã” mà “tiện



nhân” (coi trọng ngựa, nhưng coi rẻ dân).

Trang vương hiểu ngay mình đã sai lầm.

2. Một con ngựa quý của Tề Cảnh Công sanh bệnh rồi chết. Vua Tề rất lấy làm giận tên chăn ngựa, bèn hạ chiếu đem hấn ra xử tử hình.

Tướng quốc Yển Anh vội sai quân dẫn hấn lên chính điện, rồi nói: “ Con ngựa mi nuôi là của chúa thượng. Bất ngờ nó sanh bệnh rồi chết. Vì vậy, mi đã phạm phải ba tội đáng chết.

Tội thứ nhất: Mi có bốn phạm nuôi ngựa, vậy mà để nó sanh bệnh rồi chết. Đó là tội thứ nhất mi đáng chết.

Tội thứ hai: Con ngựa này là con ngựa mà chúa thượng yêu quý nhất. Đó là tội thứ hai mi đáng chết.

Tội thứ ba: Do bởi ngựa chết, mà chúa thượng nổi giận, giết người, làm “ thất nhân tâm” của cả nước. Đó là tội thứ ba mi đáng chết.

Cảnh Công nghe Yển Anh nói xong, thì rất lấy làm xấu hổ, và tức khắc ra lệnh tha tội chết cho tên chăn ngựa.

3. Vào thời Chiến Quốc (483-221 trước CN), có người nước Ngụy tên Điền Tử Phương là thầy dạy của Ngụy Văn Hôi. Một hôm, ông đi dạo ngoài đồng, và trông thấy một người chăn ngựa đem thả một con ngựa già. Con ngựa chảy nước mắt, không chịu bước đi. Trước tình cảnh ấy, Điền Tử Phương bèn hỏi tên chăn ngựa:

- Con ngựa già này là của nhà ai vậy?

- Đó là con ngựa mà lão gia của chúng tôi đã cưỡi trước đây. Vì bây giờ nó đã già yếu, không còn cưỡi được nữa, cho nên lão gia của chúng tôi sai đem thả nó ra đồng. Cố sự là như thế.

Điền Tử Phương chép miệng than, rồi nói

với tên chăn ngựa:

- Thiếu tận kỳ lực, nhi lão khí kỳ thân, nhân giả bất vi dã. (Lúc ngựa còn son trẻ, thì triệt để lợi dụng sức lực của nó, nhưng khi nó đã già yếu rồi, thì hất hủi xua đuổi nó. Người có lòng nhân không thể làm như vậy).

Điền Tử Phương bèn bỏ tiền ra mua lại con ngựa già bị ruồng bỏ và đem về nuôi.

4. Những năm đầu tiên, Lưu Bị theo Tào Tháo. Tào Tháo tặng cho ông một con ngựa quý và bảo ông cứ bắt bất cứ con ngựa nào mà ông thích. Không hiểu sao ông lại chọn một con ngựa gầy có tên là Địch Lô. Về sau, Lưu Bị bỏ Tào Tháo mà theo Lưu Biểu, và đóng quân tại Phiên thành. Tuy nhiên, sau khi phát giác được âm mưu của bọn tả hữu của Lưu Biểu định ám hại mình, Lưu Bị bèn cưới Địch Lô đi trốn. Không may, khi đến phía Tây thành Tương Dương thì ngựa trượt chân rơi xuống một dòng suối có tên là Đàm Khê. Nước sâu đến mấy thước, ngựa không sao chạy thoát lên được, Lưu Bị hết hoảng, bèn nói với Địch Lô:

- Phía sau có binh mã đuổi theo. Địch Lô ơi, rán lên, con.

Như hiểu được ý người, Địch Lô cố vùng vẫy và nhảy vọt lên khỏi dòng suối đến 3 trượng. Cuối cùng nó xông thẳng về phía trước, và nhờ vậy mà Lưu Bị thoát nạn.

5. Tôn Kiên là thân phụ của Tôn Quyền nước Ngô. Trong khi thảo phạt Đổng Trác, binh lính của ông bị thua trận, nên đã bỏ chạy tán loạn, còn ông thì bị thương. Nhờ theo chân ngựa, ông tìm được một nơi ẩn trốn trong đám lau sậy dày đặc.

Như cảm thông được tình hình nguy cấp, con ngựa đã chạy một mạch về doanh trại. ►

- ▶ Trước mặt ba quân, nó vừa hí vừa chạy như kêu gọi mọi người theo nó. Và nhờ nó dẫn đường, quân sĩ đã cứu được chủ soái của họ.

6. Chu Kiến Bình là một tay xem tướng ngựa nổi tiếng của nước Ngụy. Có lần, trong một cuộc tuần du của Tào Phi, tùy tùng đã dẫn đến một con ngựa. Sau khi nhìn thấy con ngựa đi ngang qua, Chu nói:

- Xem tướng con ngựa này, chắc là không qua khỏi hôm nay.

Lúc Tào Phi rời khỏi cung điện, tả hữu bèn đỡ ngài lên yên ngựa. Có lẽ vì không ngửi được mùi hương hắt ra từ y phục của Tào Phi, con ngựa cứ vẩy vẩy đầu, rồi thỉnh thoảng ép vào cái bọc che đầu gối của Tào Phi. Tào Phi vô cùng giận dữ, vội rút kiếm ra và chém chết ngựa con ngựa.

7. Có hai người cùng cưỡi ngựa đi song song với nhau, một con là quốc mã, một con là tuấn mã. Bỗng nhiên con tuấn mã cắn vào lông con quốc mã, máu chảy lênh láng, nhưng con quốc mã vẫn bình tĩnh bước tới, thần sắc tự nhiên như không có việc gì xảy ra.

Sau khi hai con ngựa đều trở về chuồng, con tuấn mã không ăn cũng không uống, đứng thắp thỏm suốt hai ngày liền. Người cưỡi tuấn mã bèn nói với người cưỡi quốc mã:

- Con tuấn mã đang xấu hổ vì hôm trước đã cắn con quốc mã đến chảy máu. Hay là anh cho con quốc mã qua giải tỏa nỗi ấm ức giúp con tuấn mã.

Khi quốc mã được dẫn đến nơi, nó dùng mũi ngửi ngửi con tuấn mã. Tuấn mã cảm động đến rơi lệ, và bắt đầu ăn uống trở lại, nhất là không còn dám tự cao tự đại. (Đường Lý Cao. Quốc mã thuyết).

8. Đồi có Bá Lạc¹ rồi sau mới có ngựa thiên lý. Ngựa thiên lý thường có, mà Bá Lạc không thường có. Cho nên tuy có ngựa hay, cũng chỉ chịu nhục trong tay kẻ nô lệ, rồi cũng chết ở trong chuồng, bên máng, không được khen là ngựa thiên lý. Ngựa vào hạng thiên lý, mỗi lần ăn có thể hết một thạch lúa. Người nuôi ngựa không biết là ngựa thiên lý mà nuôi, thành thử ngựa tuy có tài thiên lý mà ăn không được no, sức không được sung, tài không hiện ra ngoài, dù muốn bằng sức ngựa thường cũng không được thay, còn mong gì đi được ngàn dặm? Cầm cương mà không phải phép, nuôi nó không cho ăn đủ, nó hí mà không hiểu ý nó, rồi lại giơ roi trỏ nó bảo rằng: “ Trong thiên hạ không có ngựa hay!”. Than ôi! Có thực là không có ngựa chằng? Chính là không biết ngựa đấy! (Nguyễn Hiến Lê². Cổ văn Trung Quốc).

Kết luận:

Đọc những câu chuyện về ngựa vừa kể trên, chúng ta không khỏi không nghĩ đến Aesop, La Fontaine với những bài ngụ ngôn đầy ý nghĩa.

San Jose, hè 2013

Lưu Khôn

Chú thích:

1 Bá Lạc, họ là Tôn, tên là Dương, người đời Tần Mục Công, giỏi coi tướng ngựa, tác giả quyển Tướng Mã Kinh. Bá Lạc vốn là một ngôi sao coi về ngựa, nên người ta gọi Tôn Dương là Bá Lạc.

2 Cố học giả Nguyễn Hiến Lê đã dịch bài này từ bản chữ Hán “Tạp thuyết. Bài thứ 4” của tản văn Thánh Thủ Hàn Dũ (768-824) đời Đường. Cố học giả họ Nguyễn từng giảng dạy tại trường trung học Thoại Ngọc Hầu, Long Xuyên vào những năm từ 1950 đến 1953.